

Sygn. akt VI ACa 78/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ryszard Sarnowicz

Sędziowie: SA Grażyna Kramarska

SO del. Magdalena Sajur - Kordula (spr.)

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2017r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) S.A. w W.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie-Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 3 listopada 2014 r.

sygn. akt XVII AmA 42/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Bank (...) S.A. w W. kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

sygn. akt VI ACa 78/15

UZASADNIENIE

W dniu 21 grudnia 2012 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję nr (...), w której:

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów bezprawne, godzące w interesy konsumentów działania (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., polegającą na stosowaniu we wzorcach umów pod nazwami:

- „Regulamin kredytu mieszkaniowego”,

- „Umowa kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych,
- „Umowa kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych,
- „Umowa kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych,
- „Umowa kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych,

dotyczących umów o kredyty hipoteczne oferowane wszystkim konsumentom oraz konsumentom, którzy zawarli z (...) Bank (...) S.A. umowę współpracy w ramach Bankowości Prywatnej (...) (poprzednio (...)), niedozwolonych postanowień umownych wpisywanych na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do Rejestru postanowień uznanych za niedozwolone, tj. postanowień o treści:

1. „Bank zastrzega sobie prawo do zmiany Tabeli, zmiana Tabeli nie stanowi zmiany warunków Umowy Kredytu” (§ 9 ust. 5 „Regulaminu kredytu Mieszkaniowego” - oferowanego konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));
2. „W przypadku niespłacenia przez Kredytobiorcę trzech kolejnych rat kapitałowo- odsetkowych lub odsetkowych, w przypadku braku dokumentu potwierdzającego aktualną wartość nieruchomości Bank sporządza aktualną wycenę Nieruchomości, w celu ustalenia wysokości w jakiej powinny zostać dokonanie odpisy aktualizacyjne w związku z utratą wartości nieruchomości zgodnie z obowiązkami wynikającymi z Międzynarodowych Standardów Rachunkowości” (§ 20 ust. 5 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego” - oferowanego wszystkim konsumentom);
3. „W przypadku niespłacenia przez Kredytobiorcę dwóch kolejnych rat kapitałowo- odsetkowych Bank ma prawo obciążyć Kredytobiorcę kosztami wyceny Nieruchomości” w (§ 20 ust. 5 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego”, § 17 ust. 4 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 16 ust. 4 „Umowy Kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 4 „Umowy kredytu mieszkaniowego”, przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 16 ust. 4 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych – oferowanego konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));
4. „Informacja o zmianie warunków Umowy Kredytu, wypowiedzenie Umowy Kredytu oraz wybrane pisma w toku windykacji wysyłane są listem poleconym na ostatni adres korespondencyjny Kredytobiorcy znany Bankowi i będą uznane za skutecznie doręczone Kredytobiorcy po upływie 14 dni kalendarzowych od ich nadania w urzędzie pocztowym” (§ 26 ust. 6 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego” - oferowanego wszystkim konsumentom);
5. „Informacja o zmianie warunków Umowy Kredytu, Regulaminu oraz wybrane pisma w toku windykacji wysyłane są listem poleconym na ostatni adres korespondencyjny Pożyczkobiorcy znany Bankowi i będą uznane za skutecznie doręczone Kredytobiorcy po upływie 14 dni kalendarzowych od dnia ich nadania w urzędzie pocztowym” (§ 26 ust. 6 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego” - oferowanego konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));
6. „Korespondencję, która nie stanowi informacji o zmianie warunków Umowy Kredytu, Regulaminu strony uznają za skutecznie doręczone w terminie 14 dni kalendarzowych od daty jej nadania w urzędzie pocztowym” (§ 26 ust. 7 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego” - oferowanego wszystkim konsumentom);
7. „Korespondencję, która nie stanowi informacji o zmianie warunków Umowy Kredytu, Regulaminu strony uznają za skutecznie doręczoną w terminie 14 dni kalendarzowych od daty nadania w urzędzie pocztowym” (§ 26 ust. 7 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego” - oferowanego konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));
8. „Ponadto Kredytobiorca jest zobowiązany do: (...) Informowania banku o istotnych zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, a w szczególności (...) o pogarszającej się sytuacji majątkowej Kredytobiorcy w sposób zagrażający terminowej spłacie Kredytu (...)” (§ 18ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” „przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 5 pkt 17 „ Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego

na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, oferowanych wszystkim konsumentom oraz (§ 24 ust. 1 pkt 13 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego”, § 18 ust.5 pkt 17 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 5 pkt 18 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 18 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych - oferowanych wszystkim konsumentom oraz (§ 24 ust. 1 pkt 13 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego”, § 18 ust.5 pkt 17 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 5 pkt 18 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 18 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych - oferowanych konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));

9. Ponadto Kredytobiorca jest zobowiązany do: „(...) Informowania banku o istotnych zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, (...) pogarszaniu się sytuacji majątkowej Kredytobiorcy w sposób zagrażający terminowej spłacie Kredytu (...)” (§18 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust.4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 5 pkt 17 „Umowy kredytu mieszkaniowego”, przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości” powyżej 80 tysięcy złotych - oferowanych wszystkim konsumentom);

10. „W okresie trwania Umowy Kredytu Kredytobiorca zobowiązany jest do: (...) informowania banku o istotnych zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, (...) o pogorszeniu się sytuacji majątkowej Kredytobiorcy w sposób zagrażający terminowej spłacie Kredytu (...)” (§ 24 ust. 1 pkt 13 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego”, § 18 ust. 5 pkt 7 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 5 pkt 18 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 18 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 17 ust. 4 pkt 19 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych - oferowanych konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));

11. „(...) Pisma do Kredytobiorcy wysyłane na ostatni znany Banki adres do korespondencji uważa się za skutecznie doręczone w terminie 14 dni od dnia nadania również wtedy, gdy nie zostaną przez adresata przyjęte lub mimo awizo pocztowego nie zostaną odebrane w terminie” (§21 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 20 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 21 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 20 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych - oferowanych wszystkim konsumentom oraz § 21 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 20 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na zakup nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych, § 21 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości do 80 tysięcy złotych, § 20 ust. 2 „Umowy kredytu mieszkaniowego” przeznaczonego na budowę nieruchomości powyżej 80 tysięcy złotych - oferowanych konsumentom w ramach Bankowości Prywatnej (...));

oraz stwierdził zaniechanie ich stosowania z dniem:

- 7.12.2010 r. w zakresie klauzul umownych wymienionych w pkt 5, 7, 8, 11,
- 21.02.2011 r. w zakresie klauzul umownych wymienionych w pkt 4, 6,
- 1.08.2011r. w zakresie klauzul umownych wymienionych w pkt 9, 2,

- 1.02.2012r. w zakresie klauzul umownych wymienionych w pkt 1,3, 10.

II. na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów umorzył postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez (...) Bank (...) S.A. w W. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w zakresie stosowania we wzorcu umowy pod nazwą: „Regulamin kredytu mieszkaniowego” skierowanego do wszystkich konsumentów, postanowienia umownego o treści: „Bank zastrzega sobie prawo do zmiany Regulaminu oraz Tabeli. Zmiana Regulaminu oraz Tabeli dla swej skuteczności nie wymaga aneksu do Umowy.” (§ 9 ust. 5 „Regulaminu kredytu mieszkaniowego”);

III. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nałożył na (...) Bank (...) S.A. w W. karę pieniężną w wysokości 1 826 677 złotych (słownie: jeden milion osiemset dwadzieścia sześć sześćset siedemdziesiąt siedem) płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i ust 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

IV. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu - postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów obciążył (...) Bank (...) S.A. w W. kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 37,50 zł (słownie: trzydzieści siedem złotych pięćdziesiąt groszy) w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji.

Sąd I instancji ustalił, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w związku ze skargą konsumentką postanowieniem nr (...) z dnia 3 września 2010 roku wszczął postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy postanowienia umowne stosowane przez (...) Bank S.A. w W. przy zawieraniu umów o kredyt hipoteczny z konsumentami nie naruszają przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Pismem z dnia 21 września 2010 roku Bank poinformował, że oferuje umowy kredytu w oparciu o wzorce skierowane do wszystkich konsumentów oraz w oparciu o wzorce skierowane do konsumentów, którzy zawarli z Bankiem umowę współpracy w ramach Bankowości Prywatnej (...), do 15 czerwca 2010 roku występującego pod nazwą (...). Bank podniósł, że zawierane umowy z konsumentami są oparte o jeden wzorzec, który w odpowiednim zakresie uwzględnia zmiany wynikające ze specyfiki poszczególnych produktów.

W kolejnym piśmie z dnia 10 stycznia 2011 roku Bank przedłożył do akt sprawy nowe wzorce umów kredytu hipotecznego. Zmiany zostały uchwalone na mocy zarządzeń Zarządu Banku (...) oraz (...) z dnia 22 grudnia 2010 roku, które weszły w życie z dniem 27 grudnia 2010 roku.

Upoważnieniem z dnia 13 czerwca 2011 roku Prezes UOKiK upoważnił Delegaturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w K. do podjęcia czynności wynikających z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących wszczęcia i prowadzenia postępowania w trybie art. 49 ust. 1 w związku z art. 24 tej ustawy oraz do wydania decyzji w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów – przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. oraz upoważnił dyrektora Delegatury do podpisania decyzji w sprawie.

Na podstawie zarządzenia Zarządu Banku Nr (...) z dnia 14 grudnia 2011 roku zarządzono wprowadzenie do obrotu następujące wzorce umów obowiązujące dla wszystkich klientów banku: „Wzór umowy pożyczki hipotecznej”, „Wzór umowy kredytu mieszkaniowego na zakup nieruchomości”, „Wzór umowy kredytu mieszkaniowego na budowę”, „Regulamin kredytu mieszkaniowego”, „Regulamin Pożyczki Hipotecznej” oraz „Tabela Opłat i Prowizji”. Zarządzenie weszło w życie z dniem 18 grudnia 2011 roku.

Zarządzeniem Banku Nr (...) z dnia 1 lutego 2012 roku wprowadzono do użytku dla klientów Bankowości Prywatnej (...) (m.in.): „Wzór umowy Kredytu Mieszkaniowego na zakup nieruchomości”, „Wzór umowy kredytu

Mieszkaniowego na budowę” oraz „Regulamin kredytu mieszkaniowego dla Klientów Bankowości Prywatnej (...)”. Zarządzenie weszło w życie z dniem podpisania.

W kolejnym piśmie Banku z dnia 12 kwietnia 2012 roku zostało wskazane, że część modyfikacji klauzul umownych, nastąpiła na mocy zarządzeń Zarządu Banku, które obowiązują od 1 sierpnia 2011 roku.

Prezes UOKiK dokonał kontroli wzorców umownych stosowanych przez Bank w obrocie konsumenckim w przedmiocie udzielania kredytów hipotecznych, które stosowane były przed dniem 27 grudnia 2010 roku oraz po modyfikacjach oraz wprowadzeniu do obrotu konsumenckiego nowych wzorców umów o kredyty mieszkaniowe zarządzeniami Zarządu Banku z dnia 22 grudnia 2010 roku Nr (...) i (...).

Analiza wzorców umów o kredyty hipoteczne stosowane przez Bank w obrocie konsumenckim wykazała, że wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów o kredyty mieszkaniowe zawierają postanowienia umowne o treści:

„Bank zastrzega sobie prawo do zmiany Regulaminu oraz Tabeli. Zmiana Regulaminu oraz Tabeli dla swej skuteczności nie wymaga aneksu do Umowy”

„Bank zastrzega sobie prawo do zmiany Tabeli, zmian Tabeli nie stanowi zmiany warunków Umowy Kredytu”

„W przypadku niespłacenia przez Kredytobiorcę trzech kolejnych rat kapitałowo- odsetkowych, w przypadku braku dokumentu potwierdzającego aktualną wartość nieruchomości Bank sporządza aktualną wycenę Nieruchomości, w celu ustalenia wysokości w jakiej powinny zostać dokonane odpisy aktualizacyjne w związku z utratą wartości nieruchomości zgodnie z obowiązkami wynikającymi z Międzynarodowych Standardów Rachunkowości”

„W przypadku niespłacenia przez Kredytobiorcę dwóch kolejnych rat kapitałowo- odsetkowych Bank ma prawo obciążyć Kredytobiorcę kosztami wyceny Nieruchomości”

„Korespondencję, która nie stanowi informacji o zmianie warunków Umowy Kredytu, Regulaminu strony uznają za skutecznie doręczone w terminie 14 dni kalendarzowych od daty jej nadania w urzędzie pocztowym”

„(...) Pisma do Kredytobiorcy wysyłany na ostatni znany Banki adres do korespondencji uważa się za skutecznie doręczone w terminie 14 dni od dnia nadania również wtedy, gdy nie zostaną przez adresata przyjęte lub mimo awizo pocztowego nie zostaną odebrane w terminie”.

„Informacja o zmianie warunków Umowy Kredytu, Regulaminu oraz wybrane pisma w toku windykacji wysyłane są listem poleconym na ostatni adres korespondencyjny Pożyczkobiorcy znany Bankowi i będą uznane za skutecznie doręczone Kredytobiorcy po upływie 14 dni kalendarzowych od dnia ich nadania w urzędzie pocztowym”

„Informacja o zmianie warunków Umowy Kredytu, wypowiedzenia Umowy Kredytu oraz wybrane pisma w toku windykacji wysyłane są listem poleconym na ostatni adres korespondencyjny Kredytobiorcy znany Bankowi i będą uznane za skutecznie doręczone Kredytobiorcy po upływie 14 dni kalendarzowych od ich nadania w urzędzie pocztowym ” „Ponadto Kredytobiorca jest zobowiązany do: (...) Informowania banku o istotnych zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, (...) pogarszaniu się sytuacji majątkowej Kredytobiorcy w sposób zagrażający terminowej spłacie Kredytu (...)”

„Ponadto Kredytobiorca zobowiązany jest do: (...) Informowania banku o istotnych zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, a w szczególności o (...) pogorszeniu się sytuacji majątkowej Kredytobiorcy w sposób zagrażający terminowej spłacie Kredytu (...) ”

„W okresie trwania Umowy Kredytu Kredytobiorca zobowiązany jest do: (...) informowania banku o istotnych zmianach dotyczących swojej sytuacji prawnej i majątkowej, (...) o pogorszeniu się sytuacji majątkowej Kredytobiorcy w sposób zagrażający terminowej spłacie Kredytu (...) ”

Sąd I instancji ustalił, że w rejestrze postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone zostały wpisane, na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. postanowienia:

„Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego regulaminu (§ 63 Regulaminu rachunków oszczędnościowych vista i terminowych i § 57 Regulaminu rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych) ” (wpis do Rejestru na mocy wyroku SOKiK z dnia 24.04.2003r. o sygn. akt XVII AmC 33/02 pod pozycją (...)),

„Wysokość opłaty za usługę może ulec zmianie. Zmiana wysokości opłaty za usługę nie stanowi zmiany Regulaminu” (wpis do Rejestru na mocy wyroku SOKiK z dnia 19.05.2010r. o sygn. akt XVII AmC 607/10 pod pozycją (...)),

„Bank zastrzega sobie prawo dokonywania zmiany Taryfy w czasie realizacji usługi (...)” (wpis do Rejestru na mocy wyroku SOKiK z dnia 6.09.2010r. o sygn. akt XVII AmC 1663/09 pod pozycją (...)),

„Bank zastrzega sobie prawo do wprowadzania zmian do niniejszego Regulaminu” (wpis do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21.10.2010r. o sygn. akt XVII AmC 1809/09 pod pozycją (...)),

„Bank zastrzega sobie prawo do zmiany postanowień niniejszego Regulaminu” (wpis do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 20.01.2012r. o sygn. akt XVII AmC 1750/09 pod pozycją (...)),

„W przypadku braku spłaty dwóch kolejnych rat kredytu, Bank ma prawo, nie częściej niż raz do roku, dokonać wyceny nieruchomości stanowiącej przedmiot hipoteki na koszt Kredytobiorcy” (wpis do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 6.08.2009r. o sygn. akt XVII AmC 512/09 pod pozycją (...)),

„Pisemne zawiadomienie o dokonanych zmianach uważa się za doręczone po upływie 14 dni od daty wysłania na ostatni podany przez Abonenta adres do korespondencji ” (wpis do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 29.01.2010r. o sygn. akt XVII AmC 692/09 pod pozycją (...)),

„Korespondencją uważa się zer doręczoną po upływie 14 dni od daty wysłania” (wpis do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 17.06.2010r. o sygn. akt XVII AmC 1486/09 pod pozycją (...)),

„Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku kiedy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji) będzie uważana za doręczoną” (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 30.06.2009r. sygn. akt XVII AmC 513/09 pod pozycją (...)),

„Do podstawowych obowiązków Kredytobiorcy należy: (...) powiadomienie (...) o wszelkich okolicznościach mogących mieć wpływ na sytuację finansową Kredytobiorcy, w szczególności o obniżeniu dochodów mogących mieć wpływ na terminową spłatę Kredytu (...)” (wpis do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 22.10.2009r. o sygn. akt XVII AmC 349/09 pod pozycją (...)).

Sąd I instancji stwierdził, że wniesione przez powoda odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd zauważył, że zarzuty wysunięte przez powoda w odwołaniu dotyczące naruszenia przez pozwanego przepisów postępowania administracyjnego okazały się całkowicie bezzasadne, ponieważ nawet gdyby przyjąć, że w postępowaniu administracyjnym doszło do uchybień proceduralnych to nie mogą one być przedmiotem postępowania sądowego mającego na celu merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, przy uwzględnieniu zasad rozkładu ciężaru dowodu i obowiązku stron w postępowaniu dowodowym.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest sądem cywilnym i prowadzi sprawę cywilną, wszczętą w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu według reguł kontradyktoryjnego postępowania cywilnego, a nie sądem legalności decyzji administracyjnej, jak to czynią sądy administracyjne w postępowaniu sądowo-administracyjnym. Tylko takie odczytanie relacji pomiędzy postępowaniem administracyjnym i postępowaniem

sądowym może uzasadniać dokonany przez racjonalnego ustawodawcę wybór między drogą postępowania cywilnego i drogą postępowania sędow-administracyjnego dla wyjaśnienia istoty sprawy. Rolą Sądu jest ustalenie w oparciu o argumenty i dowody powołane przez strony, czy doszło do naruszenia przepisów ustawy, w jakim zakresie doszło do takiego naruszenia oraz czy środki zastosowane przez Prezesa Urzędu są zgodne z przepisami ustawy oraz wymogami zasady proporcjonalności.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu jest jednoosobowym centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów. W przepisie art. 31 uokik zamieszczono obszerny katalog zadań, jakie ustawa nakłada na Prezesa UOKiK. Powierzone zadania zgodnie z art. 29 ust. 6 uokik Prezes realizuje przy pomocy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 uokik w skład Urzędu wchodzi Centrala w W. oraz delegatury Urzędu w B., w G., w K., w K., w L., w L., w P., w W. i we W.. Na podstawie delegacji z art. 33 ust. 3 ustawy Prezes Rady Ministrów określił w drodze rozporządzenia z dnia 1 lipca 2009 roku właściwość miejscową i rzeczową delegatur Urzędu w sprawach z zakresu działania Prezesa Urzędu po uwzględnieniu charakteru i liczby spraw występujących na danym terenie.

Delegatury stosownie do §2 Rozporządzenia mają zadania w postaci (i) sprawowania kontroli, (ii) prowadzenia postępowań wyjaśniających, antymonopolowych w sprawach praktyk ograniczających konkurencję, w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w sprawach kar pieniężnych; (iii) przekazywania informacji, (iv) współpracy z wojewódzkimi inspektorami Inspekcji Handlowej, (v) udzielanie pomocy. Zasadą ustanowioną §5 Rozporządzenia jest, że postępowania w sprawach naruszania zbiorowych interesów konsumentów prowadzi delegatura właściwa miejscowo ze względu na siedzibę przedsiębiorcy stosującego praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Regulacja ta odpowiada treści 33 ust. 4 uokik odwołującej się do spraw „oprócz spraw należących do ich właściwości”. Wyjątek od reguły wprowadza §5 ust. 2 Rozporządzenia dla praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, które ujawniają się na całym lub znacznej części rynku krajowego, wówczas właściwy w tych sprawach jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Centrala w W.. Jednak Prezes Urzędu korzystając z uprawnienia art. 33 ust. 5 uokik może sprawę należącą do swojej właściwości przekazać do załatwienia wskazanej delegaturze pod warunkiem, że jest to szczególnie uzasadniony przypadek. Jest to wyjątek od art. 33 ust. 3 uokik, gdzie właściwość miejscowa delegatur jest określona Rozporządzeniem z uwzględnieniem charakteru i liczby spraw występujących na danym terenie. Na podstawie art. 33 ust. 5 chodzi zatem o „indywidualną sprawę” z właściwości Centrali. W niniejszej sprawie właściwa była Centrala w W., bowiem w uzasadnieniu decyzji przy nakładaniu kary Prezes Urzędu wziął pod uwagę ogólnopolski zakres stwierdzonych naruszeń.

Zawsze zgodnie z art. 33 ust. 6 uokik decyzje i postanowienia w sprawach z zakresu właściwości delegatur oraz w sprawach przekazanych do załatwienia przez Prezesa Urzędu na podstawie ust. 5 dyrektorzy delegatur wydają w imieniu Prezesa Urzędu. Prezes Urzędu stosownie do §2 Statutu Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kieruje Urzędem przy pomocy m.in. dyrektorów delegatur Urzędu. Prezes może upoważnić osoby wymienione w §2 ust. 1 (m.in. dyrektorów delegatur) do podejmowania decyzji, w określonych sprawach, w jego imieniu. W związku z tym dyrektorzy delegatur posiadają kompetencje do wydawania postanowień i decyzji w imieniu Prezesa Urzędu co do zasady w sprawach z zakresu właściwości swoich delegatur, a drodze wyjątku (i) w wyniku przekazania sprawy delegaturze, (ii) bądź na podstawie indywidualnego upoważnienia Prezesa UOKiK wydanego na podstawie art. 268a k.p.a. w związku z §2 ust. 1 Statutu.

Sąd I instancji wskazał, że upoważnienie z dnia 13 czerwca 2011 roku zawiera podstawę prawną art. 33 ust. 4 i 5 uokik, na której podstawie Prezes UOKiK upoważnił Delegaturę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w K. do podjęcia czynności wynikających z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących wszczęcia i prowadzenia postępowania w trybie art. 49 ust. 1 w związku z art. 24 tej ustawy oraz do wydania decyzji w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów – przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. oraz upoważnił dyrektora Delegatury do podpisania decyzji w sprawie.

Niniejsze upoważnienie mimo powołania się na przepisy o przekazaniu nie przekazuje sprawy delegaturze tylko upoważnia delegaturę do wymienionych zadań. Upoważnienie delegatury do zadań, które nie mieszczą się w jej uprawnieniach określonych Rozporządzeniem tj. „wszczenia postępowania” i „wydania decyzji” stanowi przekazanie ustawowych kompetencji Prezesa Urzędu jednostce nie posiadającej osobowości prawnej, która nie może działać w imieniu organu. Tylko organ jakim jest Prezes Urzędu może wydać postanowienie o wszczęciu postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (tu art. 101 ust. 2 uokik) i wydać decyzję w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów (art. 31 ust. 2 uokik). Aby dyrektor Delegatury wszczął postępowanie i wydał decyzję w imieniu Prezesa Urzędu w sprawie nie należącej do właściwości delegatury musi być przypadek przekazania sprawy i w to w okolicznościach szczególnie uzasadnionych albo posiadania indywidualnego upoważnienia do działania w imieniu Prezesa Urzędu jako organu uzyskanego na podstawie art. 268a k.p.a. w zw. z §2 Statutu.

Sąd I instancji stwierdził, że w tym stanie postanowienie o wszczęciu postępowania w sprawie i decyzja są aktami wydanymi bez upoważnienia, gdyż dyrektor delegatury nie nabył go ani na podstawie art. 33 ust. 6 uokik ani na podstawie upoważnienia z dnia 13 czerwca 2011 roku. Nie tyle naruszenie przepisów o właściwości uzasadnia stwierdzenie nieważności decyzji ile jej wydanie przez nieuprawnionego do działania dyrektora Delegatury.

Zdaniem odwołującego, art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik pozwala na uznanie za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów stosowanie postanowienia tożsamego literalnie lub funkcjonalnie z postanowieniem wpisanym do Rejestru wyłącznie w odniesieniu do tego przedsiębiorcy, który uczestniczył w postępowaniu zakończonym wpisem niedozwolonego postanowienia umownego do Rejestru.

Sąd rozpoznający sprawę uznał za zasadny zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Literalne brzmienie art. 24 ust.1 i 2 uokik wskazuje, że zbiorowe interesy konsumentów mogą być naruszone przez stosowanie praktyk przedsiębiorców (i) bezprawnych (ii) godzących w te interesy. Przykładem takiej praktyki jest „w szczególności” stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Użycie typowej techniki ustawodawczej „w szczególności” oznacza, że praktyka polegająca na stosowaniu postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone zawiera w sobie zarówno „godzenie” jak i „bezprawność” działania przedsiębiorcy. W takim kierunku szło dotychczasowe orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przyjmujące, że o bezprawności takiego działania przesądził sam ustawodawca. Dla wykazania naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 uokik konieczne było dowiedzenie, w przypadku stosowania postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, tożsamości kwestionowanych klauzul z klauzulami wpisanymi do Rejestru w zakresie dwóch elementów: tożsamości stosunków prawnych oraz treści klauzuli kwestionowanej z treścią klauzuli uznanej za abuzywną.

Zakaz stosowania postanowień wzorców umów dotyczył „przedsiębiorcy”. Ustawa nie konkretyzowała, czy jest to „przedsiębiorca będący stroną” postępowania o uznanie postanowień wzorców umowy za niedozwolone, czy „inny przedsiębiorca” wobec którego nie toczyło się tego typu postępowanie. O tym, że postawienie zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów było możliwe przedsiębiorcy nie będącemu stroną postępowania, wynikało z art. 479⁴³ k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.. Wyrok uwzględniający powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone mimo, że wydany w określonym układzie procesowym stron oddziałuje na sferę osób trzecich nie biorących udziału w postępowaniu. Jednym ze skutków wyroków prawomocnych uznających za niedozwolone postanowienia wzorca umowy wpisane do rejestru Prezesa UOKiK jest właśnie postępowanie oparte na art. 24 uokik.

Sąd I instancji wskazał, że z uwagi na zasady ustalania niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy nie jest możliwe traktowanie jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik zachowania innego przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i nakładanie kar pieniężnych z tego tytułu.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu dokonał analizy postanowienia poprzez odniesienie się do rejestru i uzasadnienia wyroku, na podstawie którego klauzule zostały do niego wpisane jako sprzeczne z art. 385¹ §1 k.c.

W ocenie Sądu I instancji, rozstrzygnięcie zarzutów powoda dotyczących braku tożsamości stosowanych przez niego postanowień z wpisanymi do rejestru klauzulami sprowadzałoby się do rozpoznania sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i oceny stosowanego postanowienia w kontekście całego wzorca. Przy prowadzonej ocenie tożsamości klauzuli stosowanej i wpisanej do rejestru wystarczyło ograniczyć się do porównania ich celu i skutków. Natomiast ocena zachowania jako bezprawnego wymaga przeanalizowania sytuacji, w których następuje naruszenie norm i wskazania jakich norm.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Warszawie –Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c. uchylił zaskarżoną przez powoda w niniejszej sprawie decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 21 grudnia 2012 roku nr (...).

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do wyniku sporu w oparciu o art. 98 kpc, w zw. z § 14 ust. 3 pkt. 2 w zw. z § 2 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Na kwotę 1377 zł składa się opłata sądowa w wysokości 1000 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w stawce minimalnej 360 zł wraz z kosztem opłaty skarbowej za złożenie dokumentu stwierdzającego pełnomocnictwo w kwocie 17 zł.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w całości. Wyrokowi zarzucił naruszenie:

1) przepisów prawa materialnego:

- przepisu art. 33 ust. 5 i ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie na skutek uznania, że nie doszło do przekazania sprawy, a Dyrektor Delegatury UOKiK nie posiadał upoważnienia do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania;
- przepisu art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy okik, poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że powód nie stosował praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów;
- przepisu art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy okik, poprzez ich niezastosowanie w sprawie.

2) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy t.j. przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na uznaniu, że upoważnienie z dnia 13 czerwca 2011r. nie przekazuje sprawy Delegaturze, lecz tylko upoważnia Delegaturę do wykonania wymienionych w nim zadań.

Wskazując na powyższe naruszenia wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie:

2) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się bezzasadna, zaś wyrok Sądu I instancji odpowiada prawu, jednakże częściowo z innych przyczyn, niż wskazano w jego uzasadnieniu. W zakresie relewantnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za swoje.

Należy jednak przyznać rację skarżącemu, że Sąd I instancji naruszył przepis art. 33 ust. 5 i ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm., dalej jako ustawa okik), dokonując jego błędnej wykładni i uznając, że nie doszło do skutecznego przekazania sprawy delegaturze Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w K., zaś dyrektor delegatury nie posiadał stosownego upoważnienia do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania, jak również wydania zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy okik postępowanie przed Prezesem Urzędu jest prowadzone jako postępowanie wyjaśniające, postępowanie antymonopolowe lub postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W myśl art. 83 w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960r.- kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem art. 84.

Postępowanie przed Prezesem UOKiK jest postępowaniem przed organem administracji publicznej. Jest to postępowanie szczególne w stosunku do postępowania regulowanego przez kodeks postępowania administracyjnego, toczy się bowiem na podstawie przepisów ustawy okik, która z kolei zawiera odesłanie w sprawach nieuregulowanych m.in. do k.p.a. Do spraw, które są w ustawie uregulowane w pełnym zakresie zalicza się m.in. sposób ustalania właściwości miejscowej Prezesa UOKiK (art. 33 ust. 1 oraz wydanego na podstawie art. 33 ust. 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony konkurencji i konsumentów- Dz.U. Nr 134 poz. 939) (zob. Tadeusz Skoczny „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz. Warszawa 2009).

Przepis art. 33 ust. 6 stanowi, że decyzje i postanowienia w sprawach z zakresu właściwości delegatur oraz w sprawach przekazanych do załatwienia przez Prezesa Urzędu na podstawie ust. 5, dyrektorzy delegatur wydają w imieniu Prezesa Urzędu. Podobnie z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Dz.U. Nr 134 poz. 939, wynika że decyzje i postanowienia wydawane przez dyrektorów delegatur w imieniu Prezesa Urzędu w sprawach o których mowa w art. 33 ust. 6 ustawy, a także inne dokumenty wydawane w toku postępowania oraz dotyczące zastosowania środków egzekucyjnych podpisują dyrektorzy delegatur.

Delegatury nie są organami administracji, lecz „zespołem osób przydatnym organowi administracyjnemu do wykonywania jego funkcji” (tak: Sąd Antymonopolowy w postanowieniu z dnia 20 listopada 2000r. XVII AmA 97/99), rodzajem terenowych jednostek administracji publicznej. Dyrektor delegatury jest niewątpliwie pracownikiem tej jednostki organizacyjnej, równocześnie kieruje nią.

Zgodnie z art. 268a k.p.a. organ administracji publicznej może w formie pisemnej upoważniać pracowników kierowanej jednostki organizacyjnej do załatwiania spraw w jego imieniu w ustalonym zakresie, w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych, postanowień i zaświadczeń.

Jednakże zestawienie treści przepisu art. 268 a k.p.a. z powołanymi powyżej, prowadzi do wniosku, że kompetencje dyrektora delegatury są odmiennie uregulowane w odniesieniu do pracownika delegatury. Kompetencje dyrektora delegatury do wydawania decyzji administracyjnych w imieniu Prezesa UOKiK, wynikają bowiem z przepisów szczególnych w stosunku do k.p.a.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, zauważyć należy, że sprawa dotyczy postępowań w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, dodatkowo praktyki takie ujawniły się na całym lub znacznej części rynku krajowego. Sprawa ta niewątpliwie należy więc do właściwości Prezesa Urzędu i Centrali Urzędu w W..

Zgodnie z art. 33 ust. 5 ustawy okik w szczególnie uzasadnionych przypadkach Prezes Urzędu może sprawę należącą do właściwości delegatury przejąć lub przekazać do załatwienia innej delegaturze urzędu albo sprawę należącą do swojej właściwości przekazać do załatwienia wskazanej delegaturze.

Co do zasady dopuszczalne było więc przekazanie niniejszej sprawy do rozpoznania delegaturze w K..

Upoważnienie z dnia 13 czerwca 2011r. (k.1 akt administracyjnych) zawiera:

(i) podstawę prawną (art. 33 ust. 4 i 5 ustawy okik), czyli powołanie się na przepisy dotyczące delegatur,

(ii) upoważnienie do podjęcia czynności wynikających z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dotyczących wszczęcia i prowadzenia postępowania w trybie art. 49 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 tej ustawy oraz do wydania decyzji w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko przedsiębiorcy (...) Bank (...) z siedzibą w W.,

((...)) upoważnienie dyrektora delegatury w K. do podpisania decyzji w tej sprawie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przedmiotowe „upoważnienie” uznać należy za przekazanie sprawy w rozumieniu art. 33 ust. 5 ustawy okik. Za dopuszczalne uznać należy przekazanie jej przed formalnym wszczęciem (wydaniem postanowienia w przedmiocie wszczęcia). W tym zakresie Sąd przychyliła się do poglądu wyrażonego przez Marka Stefaniuka w „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz pod redakcją prof. Tadeusza Skoczego”, który uznaje, że przekazana może być każda sprawa z zakresu działania Prezesa UOKiK, a przekazanie może nastąpić w każdym czasie, zaś takie przekazanie sprawy do załatwienia delegaturze jest równoznaczne z upoważnieniem dyrektora delegatury do załatwienia tej sprawy z upoważnienia Prezesa Urzędu. Decyzje i postanowienia podpisują dyrektorzy delegatur, którzy robią to z upoważnienia Prezesa, nie mają do tego samodzielnego prawa. Upoważnienie innego pracownika delegatury do załatwienia sprawy w imieniu Prezesa wymaga natomiast zastosowania art. 268a k.p.a.

Powyższy pogląd jest obecnie ugruntowany w orzecznictwie sądowym (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2015r., III SK 40/14, LEX nr 1792428, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2015r. VI ACA 1766/15, LEX nr 2025490). Podobnie wątpliwości nie budzi również kwestia, że brak uzasadnienia „szczególnie uzasadnionego przypadku” nie powoduje, że decyzja wydana przez delegaturę została wydana z naruszeniem przepisów o właściwości.

Z tych względów zarzut naruszenia przepisu art. 33 ust. 5 i ust. 6 ustawy okik uznać należy za uzasadniony.

Nie potwierdził się natomiast kolejny zarzut apelującego dotyczący naruszenia prawa materialnego t.j. art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy okik w brzmieniu obowiązującym do dnia do dnia wejścia w życie nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 5 sierpnia 2015r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2015r. poz. 1634). Z przepisu tego wynika, że zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zaś przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r.- kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.).

Odnosnie wykładni cytowanego przepisu w orzecznictwie występowały rozbieżności.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15, z której wynika, że przewidziana w art. 479⁴³ k.p.c. rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo t.j. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że „odmienność interesów reprezentowanych po stronie czynnej i biernej postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone daje podstawę do zajęcia stanowiska, że - jakkolwiek brzmienie art. 479⁴³ k.p.c. nie przewiduje odpowiedniego zróżnicowania trzeba w ramach wykładni dokonać jego teleologicznej redukcji. Powinna ona skutkować przyjęciem, że przewidziana w

tym przepisie rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, przeciwko któremu ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich, tj. strony powodowej i wszystkich osób trzecich, ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy.” Sąd Apelacyjny przychyła się do poglądu Sądu Najwyższego, że „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza, że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu.”

Wskazać należy, że przedstawiona uchwała Sądu Najwyższego nie stoi w sprzeczności z treścią wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C-119/15, *Biuro (...) sp. z o.o. sp.k. w D. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* ((...):EU:C:2016:987). W orzeczeniu tym Trybunał Sprawiedliwości, odpowiadając na pytanie prejudycjalne zadane przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, stanął na stanowisku, iż „artykuł 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z art. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów należy w świetle art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu, pod warunkiem – czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego – że przedsiębiorcy temu przysługuje skuteczny środek prawny zarówno przeciwko decyzji uznającej tożsamość porównywanych postanowień, obejmujący kwestię, czy – przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności właściwych danej sprawie – owe postanowienia są materialnie identyczne, zwłaszcza pod względem wywołanych przez nie szkodliwych dla konsumentów skutków, jak i przeciwko decyzji ustalającej w danym wypadku kwotę kary pieniężnej.”

Przedmiotowe pytanie zostało zadane postanowieniem z dnia 19 listopada 2014 r., a więc przed wydaniem przez Sąd Najwyższy wskazanej uchwały, w okresie gdy linia orzecznicza polskiej judykatury nie była ustalona. Sąd Najwyższy opowiedział się za prezentowanym poglądem np. w wyroku z dnia 12 lutego 2014r. (III SK 18/13) i w wyroku z dnia 30 maja 2014r. (III CSK 798/12), stanowisko to nie było jednak jednolite. Odpowiedź na pytanie prejudycjalne mogła mieć w tym okresie węzłowe znaczenie dla wykładni prawa polskiego.

Sąd Najwyższy w powołanej uchwale, odnosząc się do tego pytania trafnie wskazał, że jest ono aktualne „przy założeniu, że wynikająca z art.479⁴³ k.p.c. rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa nie tylko przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, ale także każdemu innemu przedsiębiorcy, oraz że pod względem przedmiotowym prawomocność materialna takiego wyroku obejmuje nie tylko konkretne uznane za niedozwolone postanowienie konkretnego wzorca umowy, lecz również każde inne tożsame treściowo postanowienie wzorca umowy, a ponadto że przedmiotowy i podmiotowy zakres skutków uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej determinuje przedmiotowy i podmiotowy zakres działania zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 OchrKonkurU”.

Analiza treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości nie daje w podstaw do przyjęcia, że zasada efektywności prawa unijnego nakazuje akceptację wariantu interpretacyjnego odmiennego od tego, który za właściwy uznał Sąd Najwyższy. Wywody Trybunału Sprawiedliwości odnoszą się do tego, czy relewantne unijne unormowania „stoją (...) na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału

w postępowaniu zakończonym wpisem owych postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu”. Nie wynika z nich w żaden sposób by wprowadzenie do krajowych systemów prawnych takich rozwiązań było obowiązkiem państw członkowskich. Zgodnie z powołaną uchwałą Sądu Najwyższego, prawo polskie nie przewiduje rozwiązań analogicznych do tych, które opisano w cytowanym fragmencie uzasadnienia wyroku Trybunału Sprawiedliwości. Fakt, że w orzeczeniu tym przesądzono, iż ich ewentualne wprowadzenie do krajowego porządku prawnego nie naruszałoby prawa unijnego nie ma znaczenia dla rozpatrywanej sprawy.

Rozważania zaprezentowane przez Trybunał Sprawiedliwości nie podważają prawidłowości analiz, które doprowadziły polski Sąd Najwyższy do przyjęcia wskazanego stanowiska.

Do mylnych wniosków prowadzić może proste zestawienie fragmentów wskazanych orzeczeń. W tym kontekście wskazać należy, iż Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, iż „nie można utrzymywać, że system krajowy taki jak ten, w który wpisuje się postępowanie główne, narusza przysługujące przedsiębiorcom prawo do obrony lub zasadę skutecznej ochrony sądowej” (pkt 43). Sąd Najwyższy uzasadnił natomiast swoje stanowisko potrzebą zapewnienia prawa do wysłuchania i wskazał, że gwarantowane jest ono na poziomie konstytucyjnym (art. 45 ust. 1), w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w art. 47 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Sprzeczność stanowisk Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Najwyższego jest jednak pozorna. Treść przedmiotowych standardów ochrony praw podstawowych na poziomie krajowym i unijnym nie musi być identyczna. Na analizowanej płaszczyźnie, prawo unijne nie stoi na przeszkodzie zapewnieniu w krajowych porządkach prawnych gwarancji prawa do obrony, prawa do wysłuchania i zasady skutecznej ochrony prawnej idących dalej aniżeli analogiczne standardy ochronne przyjęte w prawie Unii Europejskiej. Przyjęcie, że kierunek wykładni odrzucony przez Sąd Najwyższy nie pozostaje w sprzeczności z prawem unijnym, nie prowadzi bowiem do wniosku, że jest on zgodny z prawem polskim.

Podkreślenia wymaga również, że Trybunał Sprawiedliwości nie badał bezpośrednio zgodności prawa polskiego w prawem unijnym, lecz dokonywał wykładni prawa Unii Europejskiej. Poza płaszczyznę oddziaływania prawa unijnego na krajowe porządki prawne, ustalenia Trybunału dotyczące treści prawa polskiego mają zatem jedynie pomocniczy charakter i nie są wiążące dla sądów krajowych. Wskazać należy, iż Trybunał Sprawiedliwości zastrzegł, że jego stanowisko dotyczące prawa polskiego opiera się na przedłożonych mu informacjach, „których zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego” (pkt 43).

Na tym tle uwidacznia się też to, że odpowiedź udzielona przez Trybunał Sprawiedliwości zachowuje walor użyteczności na obecnym etapie rozwoju prawa polskiego, a więc w stanie, dla którego ukształtowania się węzłowe znaczenie miała powołana uchwała Sądu Najwyższego. Orzeczenie unijne wytyczyło granice, w których polska judykatura mogłaby bez naruszania prawa unijnego zmienić swoje stanowisko w przedmiotowej kwestii. W ich ramach mieściłoby się przyjęcie kierunku analitycznego zasadniczo odmiennego, od tego który zaaprobował Sąd Najwyższy. Z wywodów Trybunału Sprawiedliwości wynika natomiast, że niedopuszczalne byłoby uznanie, że wystarczające do zapewnienia przedsiębiorcom poziomu ochrony wymaganego przez prawo unijne jest przyjęcie, że zakres sądowego badania tożsamości relewantnych klauzul ograniczać się może „wyłącznie do zwykłego formalnego porównania badanych postanowień z tymi widniejącymi w rejestrze” (pkt 42).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że cytowane w decyzji wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzające abuzywność poszczególnych klauzul nie zostały wydane w stosunku do powoda.

Z uwagi na to, że rozszerzona prawomocność materialna wyroku nie działa przeciwko innemu przedsiębiorcy, niż ten przeciwko któremu ten wyrok był wydany, brak jest możliwości uznania, że stosowanie wskazanych klauzul przez powoda było bezprawne.

Z tych względów prawidłowe było rozstrzygnięcie Sądu I instancji uchylające decyzję w zakresie stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w konsekwencji również w części dotyczącej nałożonej z tego tytułu kary pieniężnej oraz w części dotyczącej obciążenia powoda kosztami postępowania administracyjnego. Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Wynagrodzenie pełnomocnika powoda będącego radcą prawnym ustalono na mocy § 14 ust. 3 pkt 1 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 490 ze zm.).